

Oikaisuvaatimus Palvelujen järjestäminen -lautakunnalle

Palvelujen järjestäminen -lautakunta, kokous 5.6.2024

§ 65 Liikkumista tukevien palvelujen (SHL ja VPL) toimintaohje Itä-Uudellamaalla

Kiitän siitä, että osa vammaisneuvoston lausumista on otettu huomioon ohjeessa. Vaadin kuitenkin oikaisua lautakunnan hyväksymän toimintaohjeen seuraaviin kohtiin ja siihen perustuvaan asiakasohjeeseen. Oikaistavat kohdat ovat:

3.2.1. Jokapäiväiseen elämään liittyvät matkat

Lisämatkojen tarve riippuu vammaisen ihmisen henkilökohtaisesta tilanteesta. On hyväksyttävää, että lisämatkoja pitää hakea erikseen, jos asiakkaalla on olemassa oleva päätös. Lääkärin- tai muun terveydenhuollon asiantuntijan lausunto ei kuitenkaan lähtökohtaisesti pidä olla tarpeen, koska vammaisuus on selvitetty jo aikaisemmassa hakemuksessa. Uuden todistuksen vaatiminen kategorisesti kuormittaa aivan turhaan terveyspalveluja.

Laki ohjaa myöntämään kuljetuspalvelumatkoja tarvitsevalle riittävän määrän matkoja, ei vain minimimäärää. Yhdenvertaisuus toteutuu, kun jokaisen vammaisen ihmisen yksilölliset liikkumisen tarpeet turvataan. Sama palvelu kaikille ei ole yhdenvertaisuutta, vaan tasapäistämistä.

Lisämatkat pitää voida myöntää myös Helsinkiin ja muualle pääkaupunkiseudulle, koska suuri osa esim. järjestötoiminnan seminaareista ja muista kansallisista tapahtumista järjestetään siellä.

3.2.1.1. Oikeus matkojen jaksottamiseen

Kyse on vammaisen henkilön liikkumisen tuen jaksottamisen tarpeesta. Ehdotan siksi seuraavaa tekstiä korvaamaan nykyinen muotoilu:

Kuljetuspalvelumatkojen järjestäminen määräytyy kuukausikohtaisesti, ellei asiakas ilmoita haluavansa jaksottaa matkoja pidemmälle ajalle, kuitenkin korkeintaan kalenterivuodeksi.

Matkojen jaksottaminen kirjataan asiakkaan palvelupäätökseen. Palvelupäätös voi olla asiakkaan ilmoituksen mukaisesti joko määräaikainen tai toistaiseksi voimassa oleva.

Vaikka asiakkaalla ei olisi käytössä jaksotusta, enintään neljä (4) käyttämättä jäänyttä matkaa siirtyy automaattisesti seuraavalle kuukaudelle.

Ilmoitukseen perustuva jaksotus voidaan kirjata asiakastietoihin aivan vastaavasti kuin hakemukseen perustuva. Ilmoitusmenettely on huomattavasti kevyempi ja säästää siten vammaispalvelun resursseja.

Nyt ohje antaa mahdollisuuden vain neljän kuukauden jaksotukseen, mutta pidempi jaksotus olisi niin haluavien kannalta joustavampi. Jaksottamisen rajaamista neljään kuukauteen ei ole mitenkään perusteltu. Vuoden jaksotukselle ei ole laillisia esteitä ja se on jo käytössä joillakin hyvinvointialueilla, samoin käyttämättä jääneiden matkojen (enintään neljä) siirtyminen automaattisesti seuraavalle kuukaudelle.

Lisäksi ehdotan, että kilometri- tai eurokukkaron käyttöönottoa varten perustetaan viivytyksettä työryhmä, johon pyydetään vammaisneuvostoa nimeämään neljä jäsentä. Heidän ei tarvitse olla vammaisneuvoston jäseniä, mutta heidän pitää edustaa erilaisia liikkumisen tuen tarpeita eri puolilla aluetta.

3.3. Vammaispalvelulain perusteella myönnettävien matkojen matkustusalue

Matkustusalueeksi pitää kaikissa kunnissa määritellä vähintään sama alue kuin SHL-matkoissa, siis Askola, Loviisa, Lapinjärvi, Myrskylä, Porvoo, Pukkila, Sipoo.

Porvoon ja Askolan toiminnallisiin kuntiin on lisättävä Helsinki ja muut pääkaupunkiseudun kunnat Vantaa, Espoo, Tuusula, Kerava ja Järvenpää. Matkojen määrää pääkaupunkiseudulle voitaisiin rajoittaa esim. korkeintaan 20 edestakaiseen matkaan vuodessa.

Tuhannet porvoolaiset ja askolalaiset käyvät töissä, harrastuksissa, ostoksilla, urheilu- ja kulttuuritapahtumissa ja muissa asioissa pääkaupunkiseudulla. Matka Porvoosta Helsinkiin on noin 50 km, Tuusulaan n. 42 km. Loviisan tai Myrskylän perukoille tulee Porvoosta matkaa jopa 60 km, joten kyse ei ole lisäkustannuksesta, vaan vammaisten ihmisten yhdenvertaisuudesta ei-vammaisiin nähden.

3.4. Matkustusalueen ulkopuolelle suuntautuvien kertaluontoisten matkojen korvaaminen

Otsikosta on poistettava sana kertaluontoinen.

Matkat lähisukulaisten luo toiselle paikkakunnalle on sallittava myös muulloin kuin heidän kuollessaan. Lähisukulaisia voivat olla myös muualla asuvat lapset.

Matkat kesämökkipaikkakunnalle ja siellä on lisättävä yksilölliseen matkustusalueeseen.

”Mikäli kuljetuspalvelun matkustusalueen ulkopuolelle suuntautuvan kertaluonteisen matkan korvaamista ei myönnetä, asiakas voi käyttää hänelle myönnetyn kuljetuspalvelumatkan ja matkustaa oman matkustusalueensa reunalle ja jatkaa siitä eteenpäin omakustanteisesti määränpäähensä.”

Tähän pitää lisätä myös paluumatkan ohje.

3.5. Vammaispalvelulain mukaiseen kuljetuspalveluun liittyvä saattajapalvelu

Ohjeesta on poistettava ”Saattajana ei pääsääntöisesti voi toimia henkilö, jolla on itsellään kuljetuspalveluoikeus tai joka tarvitsee itse taksin kuljettajan apua siirtymisiin.” koska rajaus on KHO 2015:131 ratkaisun vastainen.

Suurin osa kuljetuspalvelujen käyttäjistä ei tarvitse kuljettajan erityistä avustamista, josta maksetaan erillinen avustuslisä. Itse tällaista avustamista tarvitseva vammainen ihminen ei lähtökohtaisesti voine toimia saattajana. Toki esim. näkörajoitteinen voi avustaa liikuntarajoitteista tai päinvastoin, mikä pitää sallia. Vammaisella ihmisellä pitää olla vapaus valita saattajaksi, kenet hän haluaa. Saattajana toimiva ei silloin ole itse kuljetuspalvelujen käyttäjä, eikä kyseessä ole yhdistelty matka.

4. Kuljetuspalveluun liittyvien erityisoikeuksien myöntäminen

Ohjeessa kirjoitetaan, että tavanomaista kuljetuspalveluun sisältyvää avustamista on se, että kuljettaja tarvittaessa avustaa matkustajaa ja varmistaa matkustajan turvallisen kyytiin nousun, matkustamisen ja kyydistä poistumisen. Tarvittaessa kuljettajan on noudettava matkustaja ja matkatavarat kohteesta sekä saatettava matkustaja ja matkatavarat turvallisesti perille kohteeseen. Kuljettajan tehtävänä on antaa apua matkustajan mukana olevien tavanomaisten matkatavaroiden tavaroiden lastaamiseen ja purkamiseen. Tarvittaessa kuljettajan tehtävänä on avustaa matkustajaa tavaroiden kantamisessa kohteeseen asti.”

Esim. Kela-kyhydeistä tulee tekstiviesti, jossa näkyy auton sijainti kartalla ja auton puhelinnumero. Olisi kaikkien osapuolten kannalta järkevintä, että niin toimittaisiin myös Itä-Uudellamaalla. Silloin vammainen ihminen voi helposti ilmoittaa suoraan kuljettajalle matkatavaroistaan. On tarpeettoman kankeaa ja välityskeskusta työllistävää, että tarve pitää joka kerta erikseen ilmoittaa keskukselle, joka puolestaan ilmoittaa sen edelleen kuljettajalle.

4.3. Oikeus avustamiseen matkaketjussa

Tästä ja muistakin ohjeen kohdista pitää poistaa sana välttämättä. Välttämättömyys on palvelun myöntämisen peruste, eikä sitä pidä joutua todistamaan uudelleen ja uudelleen monessa kohdassa.

5.4. Kuljetuspalvelumatkojen omavastuun periminen ja maksaminen

Laskuun on aina liitettävä erittely tehdyistä matkoista: päivämäärä, kellonaika ja matkan pituus.

5.5. Kuljetuspalvelumatkan tilaaminen

Ohjeesta on poistettava virke ”Kuljetuspalvelua hyvinvointialueen sopimukseen perustuen hoitavan taksin kuljettajaa ei pidetä tällaisena henkilönä.”

Ohjeen kohdassa 5.6. todetaan ”Sekä asiakas että vakiotaksin kuljettaja asiakkaan pyynnöstä voi pyytää kuljetusten yhdistelyä.” Tilausten osalta vastaavan joustavan toiminnan estäminen on vammaisten ihmisten elämää tarpeettomasti vaikeuttava.

Lopuksi

Liikkumisen tuen pitää aina olla palvelu, joka ensisijainen tavoite on mahdollistaa vammaisen ihmisen mahdollisimman yhdenvertainen elämä ei-vammaisiin verrattuna. Ohjeet pitää siksi laatia joustaviksi. Niitä ja niihin perustuvia päätöksiä pitää tarvittaessa muokata vastaamaan muuttuneita tarpeita.

Kunnioitavasti

Maija Aatelo

VPL-lain mukaisten kuljetuspalvelujen käyttäjä

maija.aatelo@saagar.fi

Puh. 050 5121665